

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetui

2019-09-16 Nr. S-185

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS PAGRINDŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

Išvadas ir pastabas dėl Kultūros ministerijos parengto Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo (toliau – Kultūros įstatymas) projekto Etninės kultūros globos taryba (toliau – EKG) buvo pateikusi Kultūros ministerijai 2019-08-19 raštu Nr. S-181 „Dėl Lietuvos Respublikos kultūros pagrindų įstatymo“. Kultūros ministerijos teigimu, 2019 m. rugsėjo 11 d. paskelbtas atnaujintas Kultūros įstatymo projektas buvo pakoreguotas pagal suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus, tačiau į šį atnaujintą Kultūros pagrindų įstatymo projektą (toliau – atnaujintas projektas) esminiai EKG siūlymai nepateko, todėl čia pakartotinai pateikiame ankstesnes EKG išvadas, taip pat pastabas dėl naujų nuostatų atnaujintame projekte.

Minėtame EKG rašte džiaugėmės dėl puikios Kultūros įstatymo preambulės, kurioje kultūra įvardijama kaip Lietuvos valstybės tapatumo ir tęstinumo pagrindas, joje reiškiami pagarba bendruomenių teisėms į kultūrinį tapatumą, dalyvavimą kultūroje, savirealizaciją ir tradicijų puoselėjimą, pabrėžiama gimtosios kalbos, etninių tradicijų, istorinės atminties ir paveldo reikšmė saugant, kuriant ir puoselėjant lietuvių tautos savitumą pasaulyje. Deja, atnaujintame projekte preambulės tekstas buvo šiek tiek pakeistas – vietoje „lietuvių tautos savitumo“ įrašytas „Lietuvos kultūrinio savitumo“ saugojimas, kūrimas ir puoselėjimas pasaulyje.

Pakartotinai atkreipiame dėmesį, kad Kultūros įstatymo projektas (išskyrus kai kurias dar likusias jo preambulėje nuostatas) eliminuoja dabartiniu metu Lietuvoje galiojančias teises nuostatas dėl etninės kultūros, lietuviškos tautinės tapatybės išsaugojimo bei tęstinumo strateginės svarbos. Tos nuostatos įtvirtintos ne tik Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme, bet ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme. Pastarojo įstatymo 4 straipsnio 3 dalis nustato, kad Vyriausybė, rengdama naujų ir galiojančių įstatymų pakeitimo projektus, jų nuostatas suderina su Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatomis. Taip pat svarbus šio įstatymo priedėlis „Lietuvos nacionalinio saugumo pagrindai“, kurio skirsnyje „Kultūros politika“ įvardijama valstybės pareiga išsaugoti ir puoselėti nacionalinės kultūros tapatumą globojant etninę kultūrą ir vietos tradicijas, remiant užsienio lietuvių bendruomenių pastangas išsaugoti tautinį tapatumą. Į tai Kultūros įstatymo projekte neatsižvelgta: jame iš viso nėra termino *etninė kultūra*, o *tautinis tapatumas*, nors ir įvardytas 3 straipsnyje kaip vienas iš bendrųjų kultūros politikos principų, tačiau tėra deklaracija, kadangi tautiniam tapatumui išsaugoti ir stiprinti nėra numatyta jokių priemonių, net pagrindinių institucijų, kurios būtų atsakingos už jų įgyvendinimą.

Tuo tikslu reikėtų koreguoti Antrąjį skirsnį „Kultūros politikos formavimas, įgyvendinimas ir finansavimas“, papildant jį atskiru straipsniu „Lietuvos valstybės tapatumo, etninių tradicijų tęstinumo ir bendruomenių dalyvavimo kultūroje užtikrinimas“ – šis straipsnis puikiai derėtų šalia jau esamo 9 straipsnio „Tarpautinis bendradarbiavimas kultūros srityje“. Be to, Antrąjį skirsnį reikėtų papildyti nauju straipsniu „Seimui atskaitingų institucijų kompetencija kultūros politikos srityje“, kuriame būtų trumpai apibendrinta ne tik EKG, bet ir Valstybinės kultūros paveldo komisijos bei Valstybinės lietuvių kalbos komisijos kompetencija padedant spręsti klausimus kultūros politikos srityje (apie tai, kad šias institucijas steigia Seimas, 4 straipsnio 7 punkte tik užsiminta). Šis straipsnis galėtų įsiterpti tarp 4 straipsnio, kuriame apibrėžiama Seimo kompetencija kultūros politikos srityje, ir 5 straipsnio, apibrėžiančio Vyriausybės kompetenciją.

Taip pat siūlome koreguoti Antrojo skirsnio 8 straipsnį „Viešojo administravimo subjektai,

įgyvendinantys kultūros politiką“, kurio 1 dalyje išvardytos penkios institucijos (Lietuvos kultūros taryba (toliau – LKT); Lietuvos kultūros institutas; Lietuvos kino centras; Kultūros paveldo departamentas; Žiniasklaidos rėmimo fondas), tačiau tarp jų nėra nė vienos, kuri būtų įpareigota užtikrinti etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo politikos įgyvendinimą. Į šį institucijų sąrašą būtina įtraukti Lietuvos nacionalinį kultūros centrą, kuris pagal Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2016 m. rugpjūčio 5 d. įsakymu Nr. IV-654 patvirtintų nuostatų 8.1 punktą turi „įgyvendinti valstybės politiką regionų, etninės kultūros, mėgėjų meno, tradicijų tęstinumo ir plėtros, Lietuvos visuomenės ir pasaulio lietuvių kūrybiškumo, kultūros raiškos srityse, rūpintis nematerialaus kultūros paveldo išsaugojimu, gaivinimu ir tęstinumu“.

Kultūros įstatyme niekur nėra apibrėžtos pagrindinės kultūros sritys, nors 13 straipsnio 2 dalyje nustatoma: „Valstybė pagal valstybės biudžeto galimybes užtikrina pagrindinių kultūros sričių <...> finansavimą iš valstybės biudžeto lėšų“, o terminas *kultūros sritys* nuolat pasikartoja įvairiuose straipsniuose (3, 7, 10, 12, 13, 16, 20 ir kt.). Toks pagrindinių kultūros sričių įvardijimo Kultūros įstatyme vengimas neatitinka teiginio, pateikto jo Aiškinamajame rašte (žr. 1 priedą, 1 p.): „Kultūros politika apima *inter alia* strateginių kultūros vystymosi sričių (krypčių) nustatymą [pabraukta mūsų], valstybės poreikius ir galimybes atitinkančio kultūros finansavimo modelio parinkimą, priemonių, leidžiančių užtikrinti saviraiškos laisvę, nustatymą“. Siūlytume remtis Estijos pavyzdžiu, kuri svarbiausiame kultūrą reglamentuojančiame teisės akte „Pagrindiniai kultūros politikos principai iki 2020 m.“ (žr. 2 priedą) aiškiai apibrėžė ne tik pagrindines kultūros sritis, bet ir kiekvienos jų prioritetus (Architektūros; Dizaino; Scenos menų; Filmų kūrybos; Muzikos; Literatūros ir leidybos; Vizualinių menų; Kultūrinės žurnalistikos ir medijų; Kultūrinės įvairovės; Paveldo konservavimo; Muziejų; Bibliotekų; Liaudies kultūros).

Aptariamame Kultūros įstatyme labai trūksta aiškaus kultūros politikos prioritetų nustatymo, nors 8 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad LKT veiklos tikslas – „vadovaujantis kultūros politikos prioritetais sudaryti sąlygas įvairiapusei kultūros ir meno plėtrai bei sklaidai <...>“. Turime pastebėti, kad atskiros kultūros sritys gali turėti specifinius prioritetus, todėl siūlome vadovautis jau minėtu estų pavyzdžiu, kai kiekvienai sričiai nustatomi atskiri prioritetai.

Atkreiptinas dėmesys, kad Kultūros įstatymo projekte visiškai neužsiminta apie nematerialiąsias kultūros paveldo vertybes, nors Lietuva yra ratifikavusi UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo konvenciją ir įsipareigojusi ją įgyvendinti, yra sudaromas Nematerialaus kultūros paveldo sąvadas (atskirai nuo Kultūros vertybių registro, paminėto Kultūros įstatymo 8 straipsnio 5 dalyje), o kai kurias ypatingos vertės nacionalines nematerialaus kultūros paveldo vertybes skelbia UNESCO. Taigi atitinkamai reikėtų taisyti 14 straipsnį „Nacionalinės reikšmės kultūros vertybės“.

Atnaujintas projektas papildytas skirsniu „Regioninė kultūros politika“, kurio 1 dalyje apibrėžiant regioninės kultūros politikos tikslą paminėtas ir siekis „užtikrinti etnografinių regionų savitumo išsaugojimą“. Tačiau toliau lieka nebeaišku, kas slypi po *regiono* sąvoka, nes 22 straipsnyje „Regioninės kultūros tarybos“ kalbama tik apie apskrityse LKT sudarytas regionines tarybas ir visiškai neužsimenama apie etnografiniuose regionuose EKGKT sudarytas regionines tarybas (jos įtvirtintos Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymu). Iš esmės 22 straipsnis daugiau atitinka Lietuvos kultūros tarybos įstatymo paskirtį (reglamentuoti LKT ir jos padalinių veiklą), todėl vengiant dubliavimo siūlome Kultūros įstatyme šio straipsnio atsisakyti.

Kitos EKGKT pastabos dėl Kultūros įstatymo projekto pateikiamos 3 priede. Siūlome iš esmės tobulinti Kultūros įstatymo projektą.

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto Aiškinamasis raštas (parengė Kultūros ministerija), 9 lapai;
2. Pagrindiniai kultūros politikos principai iki 2020 m. (Estija), 9 lapai;
3. Papildomos EKGKT pastabos dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto, 2 lapai.

Pagrindiniai kultūros politikos principai iki 2020 m.

I. Įžanga

Nacionalinė kultūros politika grindžiama konstituciniu tikslu užtikrinti estų tautos ir kalbos išsaugojimą, kultūros tęstinumą. Nacionalinė kultūros politika šį tikslą mato kaip harmoniją tarp išsaugojimo ir tęstinumo iš vienos pusės bei kaip kultūros inovatyvumą ir atvirumą iš kitos pusės.

Pagrindiniai kultūros politikos principai, patvirtinti Estijos parlamento, yra pagrindas priimant valstybinius sprendimus dėl kultūros iki 2020 m. Šis strateginis dokumentas iš esmės pratęsia Estijos kultūros politikos principus, patvirtintus Estijos parlamento 1998 m. (RT I, 1998, 1353¹). Šis dokumentas taip pat remiasi nacionaline strategija dėl Estijos tvaraus vystymosi „Tvari Estija 21“, kurios vienas iš tikslų yra vietinių kultūros erdvių gyvybingumas.

Šiame dokumente Estijos kultūrai priskiriama tiek estų, tiek kitų Estijoje gyvenančių tautybių kūryba. Visi visuomenės nariai dalyvauja kultūrinuose procesuose arba kaip kūrėjai, arba kaip asmenys, turintys sąsajų su tuo, kas sukurta. Estijos kultūra ir jos unikalios regioninės kultūros erdvės yra pasaulio kultūros dalis.

Estijos kultūros kertinis akmuo yra estų kalba. Valstybė sutarė dėl kalbos politikos ir veiklų, parengdama Estų kalbos planą 2011–2017 m.², todėl bendruosiuose kultūros politikos principuose kalbos politika nėra atskirai nagrinėjama. Panašiai ir sportas – jis yra kultūros dalis. Nacionalinė sporto srities plėtros strategija parengta bendradarbiaujant su Estijos olimpinio komitetu, reguliariai vyksta diskusijos ir ataskaitos apie vystymosi kryptis Estijos sporto kongrese.

Kultūros politika yra glaudžiai susijusi su keliomis kitomis nacionalinėmis politikos sritimis, įskaitant švietimo, ekonomikos, socialinę, aplinkos, užimtumo, integracijos, regioninę, turizmo ir užsienio politiką. Daugialypis kultūrinis gyvenimas daro didelę įtaką Estijos žmonių gerovei, vietos gyvenimo kokybei ir šalies tarptautiniam konkurencingumui.

Bendrieji kultūros politikos principai grindžiami įsitikinimu, kad kultūra yra vienas iš pagrindinių veiksnių siekiant daugelio tikslų tiek vietos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Pagal Estijos Konstituciją visus klausimus, susijusius su vietos žmonių gyvenimu, sprendžia savivaldybės, veikiančios savarankiškai pagal taikomus teisės aktus. Šiame dokumente bus išdėstyti Respublikos Vyriausybės kultūros politikos formavimo ir įgyvendinimo principai bei veiklos kryptys, kartu atsižvelgiant į tai, kad vietos valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį organizuodamos vietos kultūrinį gyvenimą, palaikydamos kultūros įstaigas, kultūrinę veiklą.

II. Kultūros politikos tikslai

Kultūros politikos tikslas – sukurti visuomenę, kuri vertintų kūrybiškumą išlaikant ir stiprinant Estijos tautinę tapatybę, tiriant, saugant ir perduodant kultūrinę atmintį ir sudarant palankias sąlygas gyvybiškai svarbios, atviros ir universalios kultūros erdvės plėtrai ir dalyvavimui kultūros veikloje.

III. Kultūros politikos formavimo ir realizavimo principai

1. Valstybė sukuria galimybes plėtoti kultūrą ir gerina įvairių kultūrinių renginių prieinamumą kūrėjams ir dalyviams. Visi Estijos gyventojai turi turėti galimybę kurti kultūrą ir joje dalyvauti

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/76129>.

² <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=10673>.

nepriklausomai nuo jų regioninės, socialinės, kultūrinės, etninės priklausomybės, amžiaus, lyties ar kitų individualių savybių ir poreikių.

2. Organizuojant švietimą, reikia atsižvelgti į tai, kad norint turėti naują kultūros dalyvių kartą svarbu nuo ankstyvo amžiaus pradėti kaupti su kultūra susijusias žinias ir įgūdžius. Siekiant šio tikslo, bendradarbiaujant valstybės ir vietos valdžios institucijoms turi būti kuriama visa apimanti švietimo sistema, įskaitant pomėgių (hobio) ugdymą ir rekreacines veiklas. Pavyzdžiui, kūrybinis mokymasis ir skaitymo įgūdžių plėtra svarbūs tiek formaliajame, tiek neformaliajame švietime. Kultūros įstaigos, vykdydamos švietimo programas ir veiklas, atlieka svarbų vaidmenį formuojant ir praturtinant formalųjį švietimą, todėl valstybės požiūriu svarbu įtraukti kultūros įstaigas į švietimo programų rengimą ir įgyvendinimą.

3. Kultūros srities aukštasis mokslas turi būti grindžiamas darbo rinkos poreikiais bei demografiniais pokyčiais ir turi būti konkurencingas tarptautiniu mastu. Valstybė ketina skatinti plėtojamas veiklas universitetuose, kurti bendras mokymo programas, naudotis kryžminiu infrastruktūros panaudojimu, tarptautiniu bendradarbiavimu ir doktorantūros studijomis. Išsilavinimas, gautas šioje srityje, yra glaudžiai susijęs su jo naudojimo galimybėmis kito pobūdžio srityse. Valstybė planuoja pertvarkyti aukštojo mokslo įstaigų tinklą meno ir kultūros srityje, siekdama kuo geriau panaudoti esamas galimybes, užtikrinti aukštojo mokslo kokybę ir tvarumą. Kartu valstybė steigė stipendijas, siekdama skatinti su kultūra susijusias studijas užsienyje.

4. Kultūros politikos formavimas ir įgyvendinimas yra atviras ir skaidrus, įtraukia kūrybines bendruomenes, plėtros centrus ir kitų partnerių organizacijas, tiek atstovaujančias bendruomenes, tiek trečiąjį sektorių. Kultūros srities tikslai formuluojami remiantis reguliariai atnaujinamomis strategijomis, kurios rengiamos valstybei bendradarbiaujant su tos srities atstovais. Rengdama teisės aktus atskirai kultūros sričiai, valstybė laikosi teisinės politikos plėtros kryptį, kad būtų išvengta pernelyg didelio tos srities reguliavimo.

5. Įgyvendindama kultūros politiką, valstybė organizuoja sistemingą statistinių duomenų rinkimą visose kultūros srityse, atlieka apklausas ir skatina mokslinius tyrimus, siekdama priimti pagrįstus sprendimus ir įvertinti jų poveikį.

6. Kultūros finansavimas yra skaidrus, skirstomas vadovaujantis daugiau veiklos turiniu, o ne priklausomybe. Valstybė, siekdama finansuoti svarbesnius kultūrinius renginius ir veiklas bei užtikrinti darnią kultūrinių iniciatyvų plėtrą, sudaro iki trejų metų trukmės susitarimus su organizacijomis, įrodžiusiomis savo svarbą.

7. Be kitų valstybės biudžeto lėšų, kultūra remiama vadovaujantis Estijos kultūros fondo įstatymu. Pagrindiniai Kultūros fondo veiklos principai – biudžeto organizavimas įstatymų nustatyta tvarka, nepriklausomas fondų kapitalas ir ekspertų grupės, sudarytos iš įvairių sričių specialistų. Estijos kultūros fondas daugiausia remia kūrybines asmenybes ir projektines iniciatyvas, o Kultūros ministerijos biudžetas naudojamas finansuoti pagrindines valstybės remiamų institucijų veiklas ir ilgalaikes veiklas, svarbias nacionalinei kultūrai.

8. Kultūros objektai turi būti kuriami atsakingai, atsižvelgiant į būsimus poreikius ir galimas papildomas išlaidas. Valstybė, būdama apdairi turimos kultūros infrastruktūros savininkė, seks geraisiais veiklos pavyzdžiais, užtikrinančiais statinių kokybę.

9. Valstybė ketina nukreipti papildomus išteklius į kultūros srities plėtrą, kad sustiprintų kūrybinės industrijos konkurencingumą, plėtotų informacinių technologijų paslaugas, remtų integraciją ir investuotų į kultūrinę infrastruktūrą, susijusią su turizmu ir regionine plėtra.

10. Valstybė sudarys palankias sąlygas pritraukti privačias lėšas kultūros sričiai, įvertindama tuos verslininkus, nevyriausybinės organizacijas ir asmenis, kurie remia kultūrą, taip pat vykdomas iniciatyvas bendradarbiaujant su privačiomis įmonėmis. Valstybės manymu, svarbu teisės aktais neapriboti privataus sektoriaus galimybių remti kultūrą. Be esamų kultūros finansavimo modelių ir bendradarbiavimo su privačiu sektoriumi, valstybė ketina ieškoti ir alternatyvių finansavimo schemų kultūrai.

11. Valstybės manymu, svarbu didinti kultūros darbuotojų kvalifikaciją ir suteikti jiems papildomus mokymus siekiant užtikrinti jų kompetenciją nuolat besikeičiančių informacinės visuomenės poreikių atžvilgiu. Kultūros darbuotojų atlygis turi būti konkurencingas Estijos darbo

rinkoje siekiant užtikrinti, kad nauji specialistai ir toliau patektų į šią sritį. Valstybė kryptingai sieks didinti minimalų atlyginimą valstybinėse įstaigose dirbančių ir aukštąjį išsilavinimą turinčių kultūros darbuotojų, profesionalių kvalifikuotų specialistų, siekdama jį prilyginti vidutiniam darbo užmokesčiui Estijoje. Valstybė išnagrinės lėšų paskirstymo pagrindus, veikdama kartu su valstybės ir visuomeninio sektoriaus juridiniais asmenimis, užtikrindama pastarųjų lygiavertį dalyvavimą.

12. Savarankiškai dirbantiems kūrybiniais asmenimis, kai darbo mokesčiai mokami iš jų pajamų panašiai kaip ir kitų savarankiškai dirbančių darbuotojų bei registruotų verslininkų mokesčiai, turi būti garantuotas sveikatos draudimas neatsižvelgiant į jų įnašų reguliarumą.

13. Valstybė sudarys galimybes kultūros tarptautinei sklaidai. Kultūra atlieka svarbų vaidmenį išorės santykių, eksporto ir šalies įvaizdžio srityse. Bus išplėstas kultūros atstovų tinklas, stiprinamas bendradarbiavimas su įvairiomis ministerijomis ir eksporto veikla užsiimančiomis organizacijomis, reikšmingai padidės parama kultūros eksporto plėtrai ir bendradarbiavimui. Daugiau nei iki šiol valstybė dės pastangų, kad galėtų prisijungti prie tikslinių už Europos ribų esančių rinkų, kuriomis domisi kultūros organizacijos ir kūrybinės įmonės, į kurias jos pajėgios patekti.

14. Valstybė remis už Estijos ribų gyvenančių estų ir giminingų tautų tautinio identiteto išsaugojimą, palengvins išvykusių estų ryšius su savo tėvyne, skatins kultūrinį bendradarbiavimą su giminingomis tautomis.

15. Estija bus aktyvi dalyvė tarptautinių organizacijų veikloje kuriant kultūros srities politiką. Įgyvendinant kultūros politiką bus atsižvelgta į Europos Sąjungos teisės aktus ir iniciatyvą bei tarptautinius susitarimus.

16. Formuojant valstybines komisijas, būtina turėti visuomenines komisijas, į kurias būtų įtraukiami atitinkamos srities ekspertai.

17. Valstybė remia kūrybinių industrijų plėtrą kaip žinių ekonomikos dalį. Tikslas – panaudoti naujoves ir kūrybiškumą siekiant padidinti šalies konkurencingumą, atsiremiant ne į agentūrų, o į kūrėjų vertybes. Profesionalūs agentai atlieka svarbų vaidmenį organizuojant kultūrinį gyvenimą ir kūrybinę pramonę.

18. Valstybė saugo intelektinės nuosavybės teises, taikydama teisinį reglamentavimą atsižvelgiant į technologinių sprendimų plėtrą. Valstybės pareiga yra sukurti veiksmingą teisinę sistemą, skirtą intelektinei nuosavybei apsaugoti, siekiant užtikrinti autorinių teisių apsaugą, susijusią su intelektinės nuosavybės naudojimu. Valstybė skatins aktyvią sklaidą ir naudojimą kūrybinių, kurių autorinės teisės priklauso valstybei. Iš tokios veiklos gaunamos pajamos nukreipiamos kūrybinių sklaidai ar stipendijoms.

19. Valstybė skatins privačias bendruomeninių iniciatyvų veiklas, siekdama įamžinti kultūros srities žymių asmenų palikimą, užtikrinti jų kūrybinių darbų perėmimą, sudarydama administracines sutartis dėl turto ir memorialinių vietų priežiūros, taip pat dėl autorinių teisių perdavimo valstybei, kad būtų užtikrintas platesnis tokių asmenų darbų naudojimas ir realizavimas.

20. Vertingiausia kultūros paveldo dalis bus skaitmeninama iki 2018 m., užtikrinant ilgalaikį išlikimą laikantis tarptautinių standartų ir kokybės reikalavimų. Kultūros informacinių sistemų sąveika užtikrinama suderintais aprašymais ir interneto paslaugomis. Valstybės finansuojamų ir valdomų institucijų suskaitmeninti darbai paprastai yra laisvai prieinami, jei tam sukurtos teisinės prielaidos. Skatinama skaitmeninio kultūros paveldo sklaida, panaudojant jį virtualiam mokymuisi, elektroninių paslaugų teikimui žiniasklaidai ir kūrybinių industrijų sričiai.

21. Valstybė įvertins dainų ir šokių šventės judėjimo įtaką kultūrai ir švietimui bei visai visuomenei. Siekiant užtikrinti dainų ir šokių šventės gyvybingumą, valstybės manymu, svarbu išsaugoti šio judėjimo vientisumą ir jo ilgainiui susiformavusią stilistiką ateičiai, plėtoti bei užtikrinti paramos sistemą šventę rengiančioms institucijoms ir vadovams.

22. Formuodama regioninę kultūros politiką valstybė, bendradarbiaudama su vietos valdžios institucijomis, vietos savivaldos asociacijomis ir NVO, imsis aiškesnės užduočių ir atsakomybės sričių nustatymo apibrėžties.

23. Valstybė turi užtikrinti geresnes galimybes žmonėms, turintiems specialiųjų poreikių, dalyvauti kultūroje, atsižvelgiant į jų poreikius, kuriant ir atnaujinant kultūrinę infrastruktūrą bei

remiant iniciatyvas ir programas kultūros įstaigose, skirtas įtraukti specialių poreikių turinčius žmones (pvz., judumo, mentalinę, intelektualinę ir kitas negalias).

IV. Atskirų sričių prioritetai

24. Architektūra:

24.1. Valstybė teikia pirmenybę visos gyvenamosios aplinkos vientisumui, įskaitant statinius, žmogaus sukurtą aplinką ir gamtinę aplinką. Sukurta aukštos kokybės aplinka atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant valstybės tvaraus vystymosi tikslus. Skaidrūs sprendimai dėl erdvių planavimo ir statybų yra aukšta kokybė pasižyminčios sukurtos aplinkos pagrindas.

24.2. Nustatydamą ir įgyvendindama architektūros politikos tikslus, valstybė sieks įvairių politikos krypčių ir atitinkamų ministerijų veiklos didesnio suderinamumo.

24.3. Statybos projektavimo ir planavimo paslaugų atveju valstybė skatina pastovius viešuosius pirkimus ir koncepcines varžybas, siekdama užtikrinti viešojo sektoriaus finansuojamų pastatų architektūrinę kokybę ir įvairovę.

24.4. Valstybė remia dalyvavimą pagrindiniuose tarptautiniuose architektūros renginiuose ir aktyviai formuoja tarptautinę architektūrinę politiką.

24.5. Siekdama skatinti verslumą ir tarptautiškumą architektūros srityje, valstybė, be kita ko, remia Estijos architektų praktiką užsienio agentūrose, architektūros paslaugų eksportą ir vietinius architektus, dalyvaujančius tarptautiniuose architektūros konkursuose.

25. Dizainas

25.1. Dizaino paskirtis – prisidėti prie novatoriškų, funkcionalių, ekologiškai tvarių, patogių ir patrauklių produktų bei paslaugų kūrimo, taip pat saugios ir sveingos aplinkos kūrimo.

25.2. Valstybė remia dizainerių ir dizaino agentūrų veiklą, nes kokybiškos jų paslaugos padeda kurti pridėtinę vertę ir kitose ekonomikos srityse, didina tarptautinį Estijos įmonių konkurencingumą.

25.3. Valstybinės paramos priemonės skirtos didinti kokybiško dizaino ir jo vystymosi paklausą. Tai didina dizaino vertę viešųjų pirkimų sąlygomis, didina supratimą apie dizainą ir palengvina bendradarbiavimą tarp dizainerių, įmonių ir mokslinių tyrimų institucijų, skiriant finansavimą jų projektams, inovatyvioms akcijoms ir verslumo centrams. Svarbu didinti visuomenės informuotumą apie dizaino kultūrinę, socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę vertę, toliau prekiauti Estijos dizainu tarptautinėje rinkoje.

25.4. Siekiant pagerinti dizainerių mokymo kokybę, studijos turi būti tarptautinės, suteiktos galimybės atlikti praktiką įvairiose įmonėse, apimti teikiančias išsilavinimą ir technologijas bendras mokymo programas ir projektus tarp universitetų. Kuriant mokymo programas būtina užtikrinti, kad būtų įtraukti įmonių atstovai.

26. Scenos menai

26.1. Estijos scenos menų sritis yra įvairi tiek meniniu, tiek instituciniu požiūriu. Institucijų programos yra gerai subalansuotos vietos ir pasaulio kultūros aspektais. Valstybė remia originalių Estijos dramos kūrinių sklaidą ir atlikimą.

26.2. Valstybės finansuojamos institucijos įgyvendina trejų metų trukmės sutartis. Tos institucijos, kurios turi tęstinę programą, tiesiogiai remiamos iš valstybės biudžeto pagal anksčiau minėtus principus. Projekto pagrindu veikiančios institucijos ir vienkartiniai projektai finansuojami iš Kultūros fondo. Valstybė taip pat remia svarbesnių teatro ir šokių agentūrų veiklą, scenos menų festivalių organizavimą ir atlikėjų institucijų tarptautinę veiklą.

26.3. Jaunajam žiūrovui skirtų profesionalių scenos menų svarba nusipelno tiek valstybinio finansavimo, tiek visuomenės dėmesio. Taip pat vertinama mėgėjų ir mokyklų teatrų veikla.

26.4. Valstybės manymu, svarbu su scenos menais susijusias aukštojo mokslo programas plėtoti Taline, Viljandi ir Tartu.

27. Filmų kūryba

27.1. Valstybė remia filmų kūrimą tiek, kiek tai užtikrina profesionalaus kino estų kalba kūrimo tęstinumą ir žiūrovų susidomėjimo didinimą.

27.2. Estijos kino institutas yra šios srities svarbiausių veiklų skėtinė organizacija, remianti filmų kūrimą, gamybą ir prekybą. Institutas yra atsakingas už jo turimo paveldo atkūrimą ir skaitmeninimą, renka statistiką šia tema ir vykdo veiklą, susijusią su kvalifikacijos kėlimu ir sklaida apie kino kūrimą. Estijos garso ir vaizdo paveldas yra skaitmeninamas ir prieinamas visuomenei.

27.3. Bendradarbiaudama su vietinėmis savivaldybėmis ir privačiomis įmonėmis, valstybė sukurs geresnes galimybes skaitmeninių filmų peržiūroms didesniuose apskričių centruose, teatruose ir kultūros salėse. Estijos filmai platinami tarptautiniuose festivaliuose, taip pat kino teatruose ir televizijose užsienyje, jie platinami naujose skaitmeninėse platformose.

27.4. Estijoje palaikoma tarptautinė filmų kūryba ir bendra gamyba su kino kompanijomis ir kino kūrėjais iš kitų šalių. Estija turi profesionalius specialistus ir infrastruktūrą, skirtą tarptautinėms bendrovėms įgyvendinti televizijos ir kino projektus Estijoje. Regioniniai fondai veikia siekdami pasiūlyti tarptautiniu mastu reikalingas paslaugas Estijos garso ir vaizdo turiniui gaminti, taip pat organizaciją, kuri tarptautiniu mastu pateikia Estiją kaip tinkamą filmavimui vietą.

27.5. Valstybė vertina profesionalaus kino kūrimą kaip pagrindinį jaunų žiūrovų ir dalyvių medialinio raštingumo šaltinį, vertina mėgėjų ir mokyklų filmų skatinimą Estijoje.

27.6. Baltijos kinas ir Talino universiteto Media mokykla taps šiuolaikine tarptautine aukštąja mokykla, įgyvendinančia kino ir žiniasklaidos studijas, čia filmų, garso ir vaizdo bei žiniasklaidos sričių studijos vyks tiek estų, tiek anglų kalba. Kartu su kitais universitetais bus rengiamos studijų ir mokslinių tyrimų kryptys, skirtos informacinėms ir ryšių technologijoms taikyti kultūros kūrimo procese, taip pat kryžminės žiniasklaidos studijos, vaizdo žaidimų kūrimas, kultūros paveldo skaitmeninimas ir panaudojimas, skaitmeninių mokymosi ekosistemų, įskaitant edukacinius žaidimus, kūrimas. Svarbu, kad bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams būtų teikiamas audiovizualinis mokymas.

28. Muzika

28.1. Valstybė remia Estijos muzikinių scenų įvairovę, sudarydama galimybes dalyvauti aukšto lygio muzikiniame gyvenime visoje Estijoje, skiria nuolatinį dėmesį vaikų ir jaunimo koncertinei patirčiai.

28.2. Valstybė užtikrina būtinas veiklos ir vystymosi sąlygas institucijoms ir aukšto lygio kolektyvams, suformuodama pagrindą muzikinei kultūrai. Taip pat remiamos įvairių privačių muzikinių kolektyvų ir koncertų organizatorių veiklos, įvairių aukšto lygio muzikos festivalių organizavimas.

28.3. Estijos nacionalinė opera pervadinama Estijos nacionaliniu muzikiniu teatru, sudarant galimybę geriausių Estijos ir pasaulio muzikos, operos ir baletu kūrinių sklaidai.

28.4. Bendradarbiaujant valstybei ir privačiam sektoriui sukuriama instrumentų fondai, skirti muzikos instrumentų įsigijimui, atnaujinimui, priežiūrai ir nuomai, siekiant Estijos muzikantų tarptautinio konkurencingumo.

28.5. Valstybės tikslas – sudaryti geresnes galimybes Estijos kompozitorių ir atlikėjų veiklai bei jų darbų populiarinimui. Valstybė remia naujų Estijos kompozitorių muzikinių kūrinių užsakymą ir padeda Estijos kompozitoriams bei atlikėjams pasiekti tarptautinę areną. Valstybė mano, kad svarbu rinkti, dokumentuoti, skelbti ir skatinti vertingą Estijos kompozitorių ir atlikėjų palikimą.

28.6. Valstybė remia naudingą muzikinio ugdymo sistemą, kuri rengia konkurencingus specialistus visose muzikinės kultūros srityse. Muzikinis švietimas visais švietimo lygmenimis (t. y. ikimokyklinio, pagrindinio, vidurinio ir aukštojo mokslo lygmenimis) yra esminė profesinės muzikinės kultūros tvarumo užtikrinimo sąlyga. Valstybė taip pat remia muzikinių konkursų organizavimą ir dalyvavimą tarptautiniuose konkursuose, skatinančiuose atlikėjų tobulėjimą ir muzikinės kūrybos plėtrą bei didinančiuose profesionalių muzikantų lygį.

28.7. Valstybė sudaro sąlygas su muzika susijusio verslumo ir profesinės paramos struktūros plėtrai (įskaitant vadovus, agentūras) ir palaiko muzikos eksportą visoje veiklos grandinėje, t. y. kvalifikacijos kėlimą ir stažuotes užsienyje, renginių ir koncertų organizavimą Estijoje, tikslią rinką ir muzikinius kolektyvus, dalyvaujančius tarptautiniuose festivaliuose. Estijos muzika vaidina svarbų vaidmenį plėtojant šalies tarptautinį įvaizdį ir kultūrinį turizmą.

29. Literatūra ir leidyba

29.1. Valstybė vertina literatūrą kaip vieną iš mūsų gimtosios kalbos kultūros ramsčių, palaikančių kitų sričių tęstinumą ir plėtrą. Siekdama išlaikyti šį ramstį, valstybė kuria ir taiko paramos mechanizmus naujų kūrinių kūrimui, leidybai ir literatūros prieinamumui. Tuo pat metu valstybė daug dėmesio skiria kūrybinio rašymo mokymui visais švietimo lygmenimis, taip pat literatūros studijoms ir moksliniams tyrimams.

29.2. Skaitymo įgūdžių plėtra svarbi visose amžiaus grupėse, ypač tarp vaikų ir jaunimo. Valstybė sukuria galimybes populiarinti literatūrą ir renginius, pabrėžiančius skaitymo ir literatūros vertę, įskaitant viešus renginius su rašytojais bibliotekose, mokyklose ir kitur.

29.3. Valstybė remia vaikų ir vaikų literatūros skaitymo įgūdžių ugdymą tiek finansuodama atitinkamas paramos struktūras, tiek ir literatūros konkursus, skirtus vaikų literatūros plėtrai. Remiama iliustruotų vaikų knygų leidyba, leidžianti leidėjui sumažinti riziką, susijusią su didelėmis spausdinimo išlaidomis.

29.4. Valstybė sudaro prielaidas elektroninių knygų skaičiui augti ir jas platinti, remdama Estijos klasikos privačią leidybą ir visų pirma knygas pagal mokykloms siūlomus sąrašus. Kai valstybė gauna autoriaus licenciją savo darbui privačiai leisti, jis turi būti prieinamas visiems nemokamai ir be apribojimų.

29.5. Svarbu remti vertimus ir vertėjų mokymą nacionaliniu lygiu, įskaitant vertimus iš estų į užsienio kalbas, kad Estijos literatūra būtų žinoma užsienyje. Svarbesni estų grožinės literatūros kūriniai yra išversti į anglų kalbą, nes tai yra būtina sąlyga norint parduoti leidybos teises užsienio leidėjams. Skleidžiant žinias apie Estiją ir jos kultūrą pasaulyje per literatūrą svarbu dalyvauti tarptautiniuose literatūros festivaliuose ir leidybos mugėse. Tarptautiniame literatūros kontekste vykdoma autorių teisių priežiūra vadovaujantis teisės aktais ir tarptautiniais susitarimais.

30. Vizualiniai menai

30.1. Valstybė laiko svarbiu Estijos meninio gyvenimo tarptautiškumą siekiant, kad menininkai, kuratoriai ir kritikai aktyviai dalyvautų pasaulio meno gyvenime, o tarptautinės parodos ir meno projektai būtų organizuojami Estijoje. Su savo nacionaliniu paviljonu Estija dalyvauja Venecijos bienalėje, dar labiau sutelkdama dėmesį į bendradarbiavimo projektus su kitomis šalimis.

30.2. Valstybė remia profesionalių menininkų judumą ir dalyvavimą tarptautinėse rezidentūros programose. Estijoje veikiančios meno rezidencijos programos visada buvo reikšmingos įvairinant vietinį meninį gyvenimą ir tinklų kūrimą.

30.3. Valstybė remia parodų vietų veiklą, kad visoje Estijoje būtų sudarytos galimybės žmonėms įvertinti dailę ir menininkus, norinčius parodyti savo darbus platesnei auditorijai. Parodų vietų techninė įranga yra šiuolaikinė ir jų veikla yra profesionali. Be kūrybingų asmenų ir agentų, vertinami ir meno kūrinių bei parodų organizavimo techniniai ekspertai, kurių profesinį mokymą ir kvalifikacijos kėlimą finansuoja valstybė.

30.4. Nacionalinių meno muziejų vaidmuo – rinkti ir saugoti daugiausia su Estija susijusius kūrinius, tirti, tarpininkauti, pristatyti, populiarinti ir eksponuoti Estijos ir pasaulio menus Estijos gyventojams ir lankytojams.

30.5. Estijos meno rinka yra profesionali, su galerijomis, priklausančiomis tarptautiniams tinklams, sukurta bendra rinkodara tarp galerijų; valstybė sudaro prielaidas Estijos menininkams užkariauti užsienio rinkas.

30.6. Pateikdama Meno kūrinių demonstravimo taisykles, valstybė remia viešųjų erdvių praturtinimą meno kūriniais, įtraukia šios srities specialistus į kūrinių užsakymo procesą. Minėtame akte bus padaryti pakeitimai siekiant nustatyti, kokių tipų kūrinius galima užsakyti pagal šį teisės aktą ir kaip užtikrinti aukštą užsakomų darbų meninį lygį.

31. Kultūrinė žurnalistika ir medijos

31.1. Būtina sąlyga kultūros plėtrai yra savirefleksija ir bendravimas, kultūrinių reiškinių sklaida žiniasklaidoje, interpretavimas ir vertinimas. Kultūros žurnalistika plačiai visuomenei pristato tiek Estijos, tiek pasaulio kultūros vertybes ir veikia kaip viešas forumas keistis mintimis.

31.2. Kultūros žurnalistika – tai tinklas, kurį sudaro Estijos visuomeninis transliuotojas, valstybės finansuojami leidiniai ir privačios iniciatyvos žiniasklaida. Valstybė pripažįsta privačios iniciatyvos žiniasklaidos svarbą kaip naujų įvykių skelbėją ir tarpininką bei kultūros kritikos plėtos pagrindą.

31.3. Valstybė užtikrina fondui „Kultuurileht“ galimybes lanksčiai naudoti naują technologinį potencialą skaitmeninti ir viešai paskelbti kultūrinę svarbą turinčius praeities šaltinius, pateikti juos internetu dabartiniams skaitytojams.

31.4. Viešasis visuomeninis transliuotojas, veikiantis pagal įstatymą, yra nepriklausoma ir patikima žiniasklaidos organizacija, reguliariai teikianti informaciją visuomenei ir Parlamento Kultūros komitetui, kuris vertina, ar Nacionalinio visuomeninio transliuotojo veikla atitinka įstatymą, plėtos planą ir visuomenės interesus. Savo veikloje Estijos visuomeninis transliuotojas skatina estų kalbos ir kultūros plėtrą, kultūrinės įvairovės išsaugojimą ir prisideda prie Estijos istorijos bei kultūros atminimo ir išsaugojimo.

31.5. Valstybės nuomone, svarbu, kad visuomeninis transliuotojas aktyviai dalyvautų kuriant kultūrą, be kita ko, remiantis Estijos autorių kūriniais rengiant išliekamąją vertę turinčius televizijos filmus ir serialus, įrašant radijo teatro programas ir dalyvaujant bendrame kino filmų kūrime.

31.6. Nacionalinis visuomeninis transliuotojas atlieka svarbų vaidmenį įamžinant Estijos istoriją ir kultūrą garsu ir vaizdu, išsaugant, atkuriant ir skaitmeninant įrašytą medžiagą. Valstybė remia Nacionalinio visuomeninio transliuotojo pastangas viešai skelbti jo archyvuose ir kitose istorinės atminties įstaigose turimą garso ir vaizdo medžiagą. Valstybei svarbu, kad Estijos gyvenimu besidomintys žmonės tiek čia, tiek užsienyje galėtų naudotis Nacionalinio visuomeninio transliuotojo informacijos srautu. Valstybė remia Nacionalinio visuomeninio transliuotojo plėtrą atitinkantį šiuolaikinį lygmenį ir elektroninės žiniasklaidos aspektus.

32. Kultūrinė įvairovė

32.1. Nacionalinės kultūros politikos tikslas – remti Estijoje gyvenančių tautinių mažumų integraciją į Estijos visuomenę ir kultūrinę erdvę, kartu remiant tautinių mažumų kultūrinės tapatybės pripažinimą ir plėtrą. Šiuo tikslu valstybė remia tautinių mažumų kultūrų išsaugojimą, pateikimą ir plėtrą atsižvelgdama į konkretaus regiono ypatybes ir poreikius.

32.2. Valstybė remia dialogo tarp kultūrų skatinimą siekdama įvertinti kultūrų įvairovę ir išplėsti bendrą kultūrinę erdvę. Šiuo tikslu valstybė skatina tautinių mažumų ir Estijos piliečių asociacijų bendradarbiavimą, siekdama didinti bendruomenių tarpusavio ryšius.

32.3. Valstybė pertvarko tautinių mažumų kultūros asociacijų finansavimo principus, kad jų finansavimas būtų atviresnis ir tikslingesnis.

32.4. Valstybė atnaujina tautinių mažumų srities teisės aktus, siekdama, kad teisės aktų sritis būtų suprantamesnė ir prieinama, kad būtų užtikrintas įvairių politikos krypčių darnumas.

32.5. Valstybė remia tautinių mažumų skėtinių organizacijų gebėjimų stiprinimą, remdama mokymo ir konsultavimo veiklą, jaunimo darbą ir keitimąsi informacija.

33. Paveldo konservavimas

33.1. Traktuojant kultūros paveldą kaip visumą, jis laikomas nacionaliniu prioritetu – neatskiriant nematerialaus ir materialaus paveldo, o kultūros paminklų kaip objektų apsauga įtraukiama į aplinkosaugą. Ne tik kultūrinio tęstinumo išsaugojimas, bet ir paveldo išsaugojimas turėtų būti laikomas darnaus vystymosi dalimi ir ekonominiu pranašumu, svarbia kultūros turizmo dalimi.

33.2. Kiti svarbūs aspektai apima kultūros paveldo apsaugos strategiją ir priemones (ką, kodėl ir kaip tai saugoma), paminklų sąrašo inventorizaciją ir analizę, taip pat informacijos, sąrašų ir atitinkamų teisės aktų atnaujinimą remiantis analizės rezultatais. Svarbus paminklų pripažinimo procesas turi būti įgyvendinamas įvertinant skirtingų šalių interesus, aiškiai apibrėžiant viešąjį interesą, visuomenės interesų pirmenybę prieš privačius interesus, apsaugos priemonių proporcingumą, taip pat atsižvelgiant į tarptautinius susitarimus.

33.3. Valstybė remia paminklų savininkus, kad užtikrintų svarbių objektų išsaugojimą. Valstybė finansuoja šaltinių (įskaitant mokslinius tyrimus, specialias sąlygas), reikalingų kultūros paveldui apsaugoti, nustatymą ir išsaugojimą.

33.4. Valstybė sukuria galimybes pristatyti kultūros paminklus, siekdama padidinti visuomenėje paveldo išsaugojimo svarbos suvokimą. Didelę reikšmę turi visuomenės mokymo ir sąmoningumo ugdymo programos, taip pat svarbūs su paminklais susiję ženklai bei naudotojams palankūs elektroniniai sprendimai, skirti švietimui apie paveldą.

33.5. Valstybė pripažįsta NVO vaidmenį išsaugant paveldą ir skatina bendradarbiavimą su trečiojo sektoriaus organizacijomis ir privačiuoju sektoriumi išsaugant, prižiūrint ir pristatant nacionalinį paveldą.

33.6. Siekiant nustatyti ir įgyvendinti paveldo išsaugojimo tikslus, svarbu didinti įvairių sričių (įskaitant muziejus, aplinkosaugą, teritorijų planavimą) ir atitinkamų ministerijų bei įstaigų sanglaudą. Panašiai, planuojant įvairių agentūrų veiklą, svarbu didinti mokslinius tyrimus ir konsultavimo pajėgumus šioje srityje. Tai leis skatinti žiniomis grįstą paveldo išsaugojimą ir padaryti profesionalesnes ir patogesnes viešąsias paslaugas regione.

34. Muziejai

34.1. Muziejų tikslas – plėtoti vietinio kultūros paveldo kaupimą, išsaugojimą ir tyrimus atsižvelgiant į šiuolaikinius lūkesčius ir poreikius atminties institucijų, kurios prisideda prie švietimo, pritraukia lankytojus iš šalies ir užsienio, taip didindamos Estijos, kaip kultūros turizmui patrauklios šalies, populiarumą. Be istorinio paveldo, valstybės nuomone, svarbu, kad būtų iširtas ir pateikiamas visuomenei gamtos paveldas, skatinant gamtos muziejų, botanikos sodų ir zoologijos sodų veiklą.

34.2. Remdamasi kultūros paveldo vientisumo principu, valstybė skatina glaudų bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą tarp muziejų, paveldo išsaugojimo ir mokslinių tyrimų institucijų.

34.3. Valstybė remia muziejuose sukauptų žinių sklaidą, kad jos būtų viešai naudojamos – be kitų metodų, naudojantis šiuolaikiniais elektroniniais sprendimais ir skaitmeninėmis kolekcijomis. Bus atlikta muziejinių rinkinių analizė siekiant užtikrinti, kad įvairių muziejų kolekcijos sudarytų kultūrinį požiūriu reikšmingą visumą, o jos dalys papildytų viena kitą. Kuravimo veiklos yra kryptingos ir tęstinės. Muziejaus eksponatai laikomi sąlygomis, užtikrinančiomis jų ilgalaikį išsaugojimą.

34.4. Muziejų edukacinės programos derinamos su nacionalinėmis mokymo programomis ir padeda siekti nustatytų švietimo tikslų. Ypatingas dėmesys skiriamas muziejuose laikomo paveldo naudojimui elektroninio mokymosi sprendimuose. Visiems mokiniams suteikiama galimybė aplankyti Estijos muziejus. Kiekvienais mokslo metais vizitams į muziejus skiriama ne mažiau kaip viena diena. Siekiant plėtoti muziejų edukologų ir kitų muziejų specialistų profesinę kvalifikaciją, įgyvendinama koordinuota kvalifikacijos tobulinimo programa bendradarbiaujant valstybei ir sričiai.

34.5. Projektuodama muziejų tinklą, valstybė atsižvelgia į institucijų tvarumą ir įvairovę. Be to, siekiant įgyvendinti veiklas ir gerinti prieinamumą visuomenei, kaip partneriai dalyvauja tiek vietos savivaldybės, tiek privatus sektorius. Muziejaus kolekcijos savininkas užtikrina pagrindinį finansavimą pagrindiniams muziejaus uždaviniams vykdyti.

35. Bibliotekos

35.1. Estijos bibliotekų tinklą, pagrįstą visų vartotojų poreikiais ir interesais, sudaro viešosios, mokyklų, mokslo ir specializuotos bibliotekos bei Estijos nacionalinė biblioteka. Viešosios bibliotekos teikdamos paslaugas užtikrina nemokamą prieigą prie informacijos ir yra vienodai prieinamos visiems vartotojams. Visose Estijos viešosiose bibliotekose bus spartusis internetas.

35.2. Viešosios bibliotekos atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant, kad visi Estijoje gyvenantys žmonės turėtų lygias galimybes saviugdai ir dalyvavimui kultūroje. Viešosios bibliotekos, būdamos vietos savivaldos įsteigtomis institucijomis, teikia informaciją ir konsultuoja pavienius vartotojus apie skirtingus informacijos šaltinius, veikia kaip lankstūs ir daugiafunkciai centrai, skatinantys vietos gyvenimą ir kultūrą, teikia galimybes mokytis visą gyvenimą.

35.3. Knygos estų kalba yra prieinamos visiems, nepriklausomai nuo knygų formato. Valstybė remia kokybiškos literatūros ir su kultūra susijusių periodinių leidinių, kurie yra svarbūs Estijos kalbai ir kultūrai, įsigijimą viešosioms bibliotekoms.

35.4. Valstybė pripažįsta viešųjų bibliotekų kultūrinių ir literatūrinių programų vertę, su mokymusi visą gyvenimą susijusių iniciatyvų įgyvendinimą, programas, skirtas vaikų ir jaunimo skaitymo įgūdžiams skatinti, susitikimus, kuriuose dalyvauja rašytojai ir kiti kūrybingi asmenys, bei iniciatyvas, kuriose dalyvauja kelios viešosios bibliotekos įvairiose savivaldybėse, taip pat veiklą, skirtą žmonėms, kurių gimtoji kalba nėra estų kalba, bei veiklą atsižvelgiant į specialių poreikių turinčių skaitytojų interesus.

35.5. Estijos nacionalinė biblioteka, kaip pagal įstatymą veikiantis viešasis subjektas, renka daugumą Estijoje publikuotų knygų, susijusių su Estija. Estijos nacionalinė biblioteka taip pat atlieka parlamentinės bibliotekos pareigas, užtikrindama informacijos pateikimą Parlamentui ir kitoms konstitucinėms institucijoms, plėtoja bibliotekinių studijų centrą. Estijos nacionalinė biblioteka savo veiklos srityje yra viena iš pagrindinių Estijos institucijų, užtikrinančių kultūros paveldo skaitmeninimą, saugojimą ir prieinamumą.

36. Liaudies kultūra

36.1. Estijos kultūros stiprybė yra vertybėmis pagrįstos ir į dalyvavimą orientuotos veiklos, unikalios kultūrinės erdvės ir jų specifinės ypatybės, identitetas ir žmonės, kurie puoselėja regioninius papročius, tarmes ir gyvenimo būdą.

36.2. Liaudies kultūra sudaro galimybes naujos kartos kultūros specialistams visose srityse atsirasti ir skatina žmones aktyviai dalyvauti kultūroje.

36.3. Vertinamas ir remiamas nematerialusis kultūros paveldas, kurį pripažįsta bendruomenės ir to paveldo nešėjai. Valstybė sistemingai remia nematerialaus kultūros paveldo rinkimą, saugojimą ir viešinimą per valstybės centrinės atminties institucijas. Valstybės parama taip pat skiriama per atskirų sekcijų struktūrų ir svarbių renginių organizavimo rėmimą.

36.4. Chorinis judėjimas ir liaudiškas dainavimas bei muzikavimas instrumentais sieja liaudies kultūrą su muzika, literatūros menu ir scenos menais. Dainų ir šokių švenčių tradicija turi didelę kultūrinę ir ekonominę įtaką, tai yra procesas, remiamas ir palaikomas vietos savivaldybių bei valstybės, kartu panaudojant visuomenines asociacijas ir vietinių kultūros centrų tinklą, kuris nuolat dalyvauja rengiant regionines ir nacionalines dainų ir šokių šventes.

36.5. Valstybė remia novatorišką paveldo kultūros ryšį su kūrybinėmis industrijomis ir verslumu. Valstybė vertina kūrybines ir plėtros veiklas bei verslumą, grindžiamą paveldu ir paveldo technologijomis. Liaudies kultūros renginiai ir nematerialaus kultūros paveldo reiškiniai plėtoja kultūrinį turizmą įvairiose Estijos vietose, todėl skatina vietinius verslus.

Neoficialus vertimas, iš anglų kalbos vertė Dalia Urbanavičienė

Papildomos EKG T pastabos dėl Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto

Papildomai atkreipiame dėmesį į šiuos Kultūros politikos pagrindų įstatymo projekto trūkumus pastraipsniui.

Pirmojo skirsnio 2 straipsnyje „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“ labai trūksta apibrėžimų, kas yra:

- *Kultūros politika*;
- *Kultūros sritys* (jos minimos toliau 3, 7, 10, 12, 13, 16, 20 straipsniuose);
- *Viešieji visuomenės kultūriniai poreikiai* (jais remiantis apibrėžiama sąvoka *kultūros paslauga*).

Kai kurie 2 straipsnyje pateikti apibrėžimai kelia abejonų:

- *Kultūros paslauga* nepagrįstai apribojama vien menine ar pažintine veikla, kai dalyvavimas kultūroje turėtų būti platesnis – pažintinė veikla dar neužtikrina įsitraukimo į kultūrinį vyksmą, o *meno* sąvoka yra siauresnė už *kultūros* (pavyzdžiui, papročių ir tautinės tapatybės puoselėjimas yra kultūros reiškiny, ne vien meno);
- Sąvoka *Nacionalinės reikšmės kultūros vertybės* apima vien į materialiąsias kultūros vertybes, pamirštant nematerialųjį kultūros paveldą, nors Lietuva yra ratifikavusi UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo konvenciją ir įsipareigojusi ją įgyvendinti, yra sudaromas Nematerialaus kultūros paveldo sąvadas.

2 straipsnio 10 dalyje nurodoma, kad kitos šiame Įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos kituose su kultūra susijusiuose įstatymuose, tačiau tarp išvardytų įstatymų liko nepaminėtas Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatymas (jame apibrėžta *tautinio paveldo produkto* sąvoka, kuri paminėta Kultūros įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 14 punkte) ir kiti svarbūs įvairias kultūros sritis reglamentuojantys teisės aktai, taip pat UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo konvencija, pateikianti sąvokos *nematerialus kultūros paveldas* išaiškinimą.

6 straipsnio „Ministerijų kompetencija kultūros politikos srityje“ 1 dalyje apibrėžiant Kultūros ministerijos kompetenciją nurodoma, kad ministerija rengia kultūros srities plėtros programą (6 str. 2 punktas). Tačiau lieka neaišku, ar kalbama apie vieną visai kultūros sričiai skirtą plėtros programą, ar apie tam tikrai kultūros sričiai skirtą programą. Tai esminis skirtumas, nes pirmuoju atveju tai būtų labai svarbus kultūros politikos dėmuo ir Kultūros įstatyme būtina atskiru straipsniu reglamentuoti bendrosios kultūros srities plėtros programos parengimą bei įgyvendinimą. Atkreipiame dėmesį, kad dabartiniu metu Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo 8 straipsnio 1 dalis nustato: „Etninės kultūros globos taryba inicijuoja ir padeda Vyriausybei parengti etninės kultūros plėtros valstybinę programą bei koordinuoti jos įgyvendinimą“.

12 straipsnyje „Patariamiosios kultūros sričių tarybos“ trūksta aiškumo, kad tos patariamiosios tarybos sudaromos būtent prie Kultūros ministerijos. Praverstų aiškiau apibrėžti, koks būtų Kultūros ministerijos santykis su Seimui atskaitingomis ekspertinėmis kultūros

institucijomis (pavyzdžiui, koks bus santykis tarp Kultūros ministerijos sudarytos Etninės kultūros tarybos ir Seimui atskaitingos EKG).

13 straipsnio „Kultūros finansavimo šaltiniai ir kultūros finansavimo skatinimas“ 2 dalyje kalbama tik apie kultūros įstaigų finansavimą ir visiškai neužsimenama apie valstybės paramą nevyriausybinėms kultūros organizacijoms, kai daugelyje Europos šalių yra užtikrinamas finansavimas pagrindinėms tam tikrą kultūros sritį atstovaujančioms NVO, kad šios organizacijos būtų pajėgios išsilaikyti ir pilnavertiškai bendradarbiauti formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką (geras pavyzdys – Estijos patirtis).

15 straipsnio „Kultūros įstaigų sistema“ 1 dalyje nurodoma, kad kultūros įstaigų sistemą sudaro tik tos kultūros įstaigos, kurių savininkė yra valstybė arba savivaldybės, taip pat dar įvardijami „kiti kultūros paslaugų teikėjai“. Manytume, kad šioje sistemoje būtina aiškiai įvardyti ir NVO, kadangi šio sektoriaus įnašas į bendrą kultūros lauką yra tikrai svarbus. Atkreipiame dėmesį, kad Kultūros įstatymo 2 straipsnyje pateiktas sąvokos *kultūros įstaiga* apibrėžimas nurodo, kad tai yra bet kokios teisinės formos juridinis asmuo, teikiantis kultūros paslaugas, todėl tikėtina, kad tai gali būti ir NVO. Todėl siūlome papildyti 15 straipsnio 1 dalį punktu „kultūros įstaiga, turinti nevyriausybines organizacijos statusą“. Tuo labiau, kad nevyriausybines organizacijos gali svariai prisidėti prie Kultūros įstatymo projekto 15 straipsnio 2 dalyje apibrėžto kultūros įstaigų sistemos tikslo įgyvendinimo – būtent NVO ypač sėkmingai skatina asmenų kūrybinę ir kultūrinę raišką bei dalyvavimą kultūros veiklose.

17 straipsnyje „Kompetencijų centrai“ trūksta aiškumo, kokiais kriterijais remiantis būtų pripažįstamos tokių centrų kompetencijos, kaip tokie centrai pasiskirstys kompetencijomis pagal atskiras kultūros sritis. Susidaro įspūdis, kad paliekama daug laisvės laisvai interpretuoti kompetencijų centro statuso suteikimo galimybes, nors toks statusas gerokai išplėstų tų institucijų galias ir netgi leistų formuoti vieningus rekomendacinius kultūros įstaigų teikiamų kultūros paslaugų kriterijus (17 str. 3 dalies 2 punktas).

18 straipsnyje „Nevyriausybinių organizacijų funkcijos įgyvendinant kultūros politiką“ įvardyta NVO teisė steigti paramos fondus, premijas, apdovanojimus ir teikti kitokią paramą (18 str. 2 d. 4 p.), tačiau visame Kultūros įstatyme net neužsiminta apie nevyriausybinių organizacijų teisę pačioms gauti paramą iš valstybės savo funkcijų įgyvendinimui. Tokia nuostata ne tiek skatintų, kiek žlugdytų NVO iniciatyvas kultūros srityje.

20 straipsnio „Kultūros ir meno premijos“ 4 dalyje per siaurai traktuojama, už kokius nuopelnus galėtų būti skiriamos Vyriausybės premijos – vien už „novatoriškus ir originalius kūrybos procesus ir (ar) jo metu tarptautiniu ar nacionaliniu mastu pasiektus rezultatus“. Šį nuopelnų sąrašą būtina papildyti, sudarant galimybes gauti Vyriausybės premijas ir už išliekamąją vertę turinčių nacionalinių kultūros vertybių (tame tarpe nematerialaus kultūros paveldo) išsaugojimą bei kitas kultūrinės veiklas, atitinkančias šio įstatymo preambulėje įvardytas nuostatas.